KESKKONNAAMET

KO(h)Vihommik maapõuest

Merike Rosin, Moonika Aunpuu, Kati Karussaar, Katri Pruul

Keskkonnaamet

maapõuebüroo, õigusosakond

Mis on kaevis MaaPS mõistes

MaaPS § 6 lg 2 Kaevis on looduslikust seisundist eemaldatud mis tahes kivimi või setendi tahke osis.

Kaevis ei ole tehnogeenne ega saastunud pinnas.

Tiikide rajamine ja varikaevandamine

Kui tiigi kaevamiseks antakse luba maaüksusele, kus puuduvad hooned ja tegemist on maardla alaga, tundub tegevuse eesmärk kaevise (maavara) saamine, mitte ilutiigi rajamine.

Kaeviseloa kohustus

1.MaaPS § 95 Füüsilisest isikust kinnisasja omanikul on õigus maapõue kasutamiseks. Ta võib oma kinnisasja piires võtta nii kaevist kui ka maardlalt maavara kaevandamisloata, kuid ainult isiklikus majapidamises kasutamise eesmärgil.
2. MaaPS § 97 Ehitamisel ja maaparandussüsteemi ehitamisel üle jääva kaevise tarbimiseks või võõrandamiseks tuleb KeA-st taotleda luba, kui kaevise kogus on suurem kui 5000 kuupmeetrit

Kaeviseluba

1.MaaPS § 97 lg 2 kohaselt esitab kinnisasja omanik või kinnisasja kasutamise õigust omav isik, näiteks ehitaja KeA-le läbi KOTKASe vastavad andmed ja saab loa 14 päeva jooksul.
2.Abiks on, kui KOV on erinõuded ehitusloas selgelt välja toonud.
3. MaaPS § 98 tasu looduslikust seisundist eemaldatud maavara eest, mida tarbitakse sama kinnisasja piires, ning kaevise võõrandamise ja väljaspool kinnisasja tarbimise eest.

Erandid

Loa omamise nõuet ei kohaldata:
1) maanteekraavide puhastamisel ning tehnovõrkude ja -rajatiste rajamisel vastava projektiga määratud mahus tekkivale kaevisele;
2) tee ehitamisel või maaparandussüsteemi ehitamisel saadud kaevisele, kui seda kasutatakse sama objekti tarbeks;
3) riigi omandisse kuuluvate maanteede ja raudteede ehitamisel vastava projektiga määratud mahus tekkivale **pinnakatte** kaevisele, sõltumata selle kasutuskohast;
4) ehitise ehitamisel tekkivale kaevisele, mille kohta on Vabariigi Valitsus otsustanud, et tegemist on ehitisega, mille ainus eesmärk on riigi julgeoleku tagamine või hädaolukorra lahendamine.

Kohaliku omavalitsuse roll kaevandamis ja uuringulubade menetlemisel

Kaevandamisluba:

-Teavitus taotluse saabumisel

-Teavitus taotluse menetlusse võtmisest ja arvamuse küsimine

-Keskkonnamõju hindamise algatamise või algatamata jätmise otsuse eelnõu edastatakse tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks

-Keskkonnamõjude hindamise algatamata jätmise otsus teadmiseks

-Taotluse kohta tehtud otsuse eelnõu edastatakse tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks

-Otsusest teavitamine

Geoloogilise uuringuluba:
-Teavitus menetlusse võtmisest ja arvamuse küsimine
-Taotluse kohta tehtud otsuse eelnõu edastatakse tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks
-Otsusest teavitamine

Üldgeoloogilise uurimistöö luba:
-Otsusest teavitamine

Kohaliku omavalitsuse otsustuse võimalused ja tingimused loa andmisel

MaaPS annab KOV-idele otsustava roll, mis mõjutab menetluse käiku.
Arvamuse andmiseks antakse vallavolikogule aega kaks kuud:

Loa andmisega nõustumine
Tingimuslik nõusolek
Loa andmisest keeldumine
Loa andmisest keeldumise korral peab olema keelduv otsus põhjendatud.

Taotleja soovil ülekaaluka riigi huvi korral saab arvamust taotleda Vabariigi Valitsuselt.

Hea kõrvaltingimus

-Kui KOV annab nõusoleku tingimuslikult, siis antavad tingimused peaksid olema väga konkreetsed ja täpselt sõnastatud.
-Palume arvestada, et kaevandamisloaga on üldjuhul võimalik reguleerida vaid mäeeraldises ja mäeeraldise teenindusmaal läbiviidavaid tegevusi ja näha ette leevendusmeetmeid otseselt kaevandamisest tulenevatele keskkonnamõjudele.

Hea kaevandamisloa kõrvaltingimus vastab üldjuhul järgmistele reeglitele:
-Tingimuse seadmine on põhjendatud–põhjendamata kulutusi taotlejale ei saa kaasa tuua
-Pole mõtet seada tingimusi, mida loa omanik peab juba kehtiva seaduse kohaselt täitma
-Kõrvaltingimus peab olema sõnastatud nii, et need oleks konkreetsed ja kontrollitavad
-Kõrvaltingimus peab olema seotud mäeeraldise ja keskkonnamõjude vähendamisega

KOV-ilt ootame sisendit, kas uuringuruumi asukohas on mingeid iseärasusi, mida uuringute tegemisel peaks seaduses sätestatule veel lisaks arvestama.

Arvamuse esitamiseks antakse vallavolikogule aega kaks kuud.

Palume arvestada, et uuringutöödel on kaasnev keskkonnamõju lühiajaline ja lokaalne.

Uuringulubade menetlemisel ei tehta eelhinnanguid (erand 1000 m sügavuste puuraukude rajamisel) **ega viida läbi keskkonnamõjude hindamist.**

Kui kaevandamisväärset maavara leitakse uuringute tulemusena, siis see võetakse maavarade registris arvele ning pärast seda on maardlale ehitamine piiratud. Maardlatele ehitamiseks tuleb küsida luba Eesti Geoloogiateenistuselt.

Uuringuloa saamine ei anna õigustatud ootust kaevandamisloa saamiseks.

Kohalikule omavalitsusele koostatud abimaterjal:

Keskkonnaloa maavara kaevandamiseks annab Keskkonnaamet.

Keskkonnalubade andmisel maavarade kaevandamiseks on tähtis osa kohalikul omavalitsusel, sest kohalik omavalitsus teab kõige paremini kohalike inimeste küsimusi antud olukorras ning valla plaane. Seega on maapõuseaduses antud kohalikele omavalitsustele otsustav roll, mis mõjutab menetluse käiku.

Rõuge valla elanikuna saad oma arvamused ja ettepanekud esitada Rõuge vallavalitsusele, sest nende põhjal kujuneb valla seisukoht.

Kohalik omavalitsus võib loa andmisega nõustuda, nõustuda tingimuslikult või põhjendatud juhul loa andmisest keelduda.

Keskkonnaloa taotlust menetletakse üldjuhul avatud menetlusega, mis viiakse läbi näiteks uue keskkonnaloa taotlemisel või keskkonnaloa muutmisel, kui eesmärgiks on loa kehtivusaja pikendamine või mäeeraldise laiendamine. Kohalikke omavalitsusi kaasatakse alati avatud menetluse puhul.

Kui toimub menetlus avatud menetluseta, siis kohalikke omavalitsusi ei kaasata (mõnede eranditega). Avatud menetluseta menetlus viiakse läbi, kui keskkonnarisk ja mõju on väike ning avalik huvi vähene, näiteks loa omaja andmete muutmisel või loa ümberregistreerimisel.

Avatud menetluse käik:

- Keskkonnaamet saadab esmase taotluse kohalikule omavalitsusele teadmiseks.

Kaevandamisloa menetlus

Kuidas saada informatsiooni maapõuelubade ja kaevandamise kohta:

1. **Keskkonnaameti koduleheküIje maapõue teemaleht**
2. **Keskkonnaotsuste infosüsteem KOTKAS**

-Kaevandamisload ja nende nõuded
-Seirearuanded

3. **Kliimaministeeriumi maavarade teemaleht (ehitusmaavarade varustuskindlus)**
4. **Maa-ja Ruumiameti geoportaal**

-Kehtivate ja taotletavate uuringu ning kaevandamislubade täpsed asukohad kaardil
-Kaevandamisloa alusel deklareeritud kaevandatud kogused (Mäeeraldise laiendatud ja ruumiline otsing)

5. **Keskkonnaportaali kaardirakendus**
6. **Juhised kohalikele omavalitsustele "Käsiraamat kohaliku omavalitsuse keskkonnaspetsialistile"**

Küsimuste korral võta julgelt ühendust menetluse halduriga

Ametlikud dokumendid ja vastused palume saata aadressile
info@keskkonnaamet.ee

KOV-i kooskõlastusest keeldumise vaidlustamine 18.01.2024 RKHKm 3-22-2296/13, p-d 11–19

- Uuringuloa kooskõlastamisest keeldumine on siduv menetlustoiming ka siis, kui KOV vormistab selle volikogu otsusena.
- Keeldumist saab vaidlustada **otse halduskohtus 30 päeva jooksul** arvamuse teatavakstegemisest. Eraldi vaideõigust seadus ette ei näe.
- Vaideõiguse puudumisel tuleb KOV-il vaie tagastada.
- Vaide sisuline läbivaatamine võib taotlejat eksitada ja anda aluse kaebetähtaja ennistamiseks ka siis, kui vaidlustamisviide on korrektne.

Korrektsest vaidlustamisviitest üksi ei piisa. KOV peab vaideõiguse puudumisel vaide tagastama, mitte seda sisuliselt läbi vaatama.

Keskkonnaamet

Loa muutmisel määrab muudatuse tegelik sisu 12.02.2026 TlnHKo 3-24-2049/23, p-d 17–21

- Loa välisõhu osa tingimuse muutmine võib sisuliselt muuta ka kaevandamistegevust ja eeldada **KOV-i nõusolekut MaaPS alusel**.
- Sutlema II karjääris sooviti muu hulgas laiendada purustus- ja sorteerimissõlme tööaega hooajaliselt tööpäevaselt töölt **aastaringseks ööpäevaringseks tööks.**
- Hinnata tuleb tegevuse iseloomu ja mõju elukeskkonnale, häiringute taset ning mõju KOV-i ülesannete täitmisele.
- Pelgalt tehniline muudatus, mis tegelikku tegevust ei muuda, ei tingi vajadust küsida KOV-i nõusolekut uuesti.

KOV-i nõusoleku vajadus sõltub muudatuse tegelikust sisust ja mõjust.

Enne keeldumist tuleb taotleja ära kuulata 13.05.2026 RKHKo 3-21-2602/43, p-d 15–19 ja 21–25

- Puuduliku teabe korral tuleb küsida taotlejalt täpsemaid **andmeid või selgitusi**. Üksnes analüüsi puudumisele viitamisest ei piisa.
- Enne keelduva arvamuse andmist tuleb tutvustada taotlejale olulisi asjaolusid ning anda võimalus esitada vastuväiteid ja pakkuda leevendusmeetmeid.
- Võimalikud **leevendusmeetmed tuleb välja selgitada ja hinnata nende mõju.**
- Arvestada tuleb ka väljaspool karjääri avalduvaid kohalikke mõjusid, näiteks mõju juurdepääsutee seisundile ja kasutamisele.
- Kogukonna vastuseisu korral tuleb selgitada, **milles seisneb elanike elutingimuste halvenemine.**

Ka laia kaalutlusruumi korral tuleb taotleja ära kuulata, kaaluda leevendusmeetmeid ja otsust sisuliselt põhjendada.

Keskkonnaamet

KOV saab seisukohta kujundada menetluse lõpuni 28.05.2026 RKHKo 3-23-595/59, p-d 16–20

- **Kahekuulise tähtaja möödumine ei lõpeta KOV-i õigust seisukohta esitada**. Enne loa andmist esitatud keeldumist tuleb arvestada.
- Piiratud teabe korral võib KOV esmalt osutada täiendavat uurimist vajavatele asjaoludele.
- KOV võib menetluse käigus oma seisukohta täpsustada ja muuta.
- Loa andmisega mittenõustumine peab olema **selge ja ühemõtteline**.
- Keskkonnaamet ei saa keeldumist selle põhjenduste ümberhindamisega kõrvale jätta. Tuleb keelduda loa andmisest või taotleda seaduses ette nähtud korras Vabariigi Valitsuse nõusolekut.

KOV peab väljendama oma seisukohta üheselt ja teavitama Keskkonnaametit selle muutumisest.

Tulevase kaevandamise võimatus uuringuloa menetluses 19.06.2026 RKHKo 3-22-915/31, p-d 20–24 ja 31

- Kui keeldumine tugineb üksnes tulevase kaevandamise võimatusele, peab see võimatus olema **ilmne**.
- Ilmne võimatus võib tuleneda ka vastuolust kohalike huvidega, mis säilib sõltumata tehnoloogiast, leevendusmeetmetest ja keskkonnamõju täpsest ulatusest.
- **Pelgalt kaevandamise ebatõenäolisusest ei piisa**. Ettevõtjal on õigus võtta uuringusse investeerimisega kaasnev äririsk.
- Arvestada tuleb uuringu eesmärgiga: kaevandamise võimatus ei põhjenda keeldumist, kui uuringul on taotleja jaoks iseseisev, kaevandamisest sõltumatu eesmärk.
- Kikivere II asjas pidas kohus õiguspäraseks valla põhjendatud soovi piirata uute karjääride lisandumist piirkonda, kus karjääre on juba palju.

Uuringuloaga nõustumine ei anna õigust hiljem kaevandada.

Aitäh!